

РЕЦЕНЗИЯ

От проф.д-р Евгения Коцева-Владиминова

Относно конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“

По професионално направление 3.6. Право /Криминалистика/

Информация за конкурса

В обявения конкурс за академичната длъжност „доцент“ по професионално направление 3.6. Право /Криминалистика/ в Софийския университет „Св. Климент Охридски“, обявен в ДВ бр. 24 от 17 март 2023г., участва един кандидат – гл.ас.д-р Искра Владкова Владова-Недкова – Софийски университет „Св. Климент Охридски“, Юридически факултет, катедра „Наказателноправни науки“.

Информация за кандидата

Искра Владова-Недкова е главен асистент по криминалистика в катедра „Наказателноправни науки“ на Юридическия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ от учебната 2011/2012г. и хоноруван преподавател по криминология в Нов български университет от учебната 2021/2022г.

През 2017г. ѝ е присъдена образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.6. Право /Криминалистика/ след публична защита на дисертационен труд на тема „Методика за разследване на престъпления, свързани с наркотици“ в Софийския университет „Св. Климент Охридски“.

Искра Владова-Недкова има много добър професионален опит в разследването на тежки престъпления в Отдел „Досъдебно производство“, Сектор „Разследване на криминални престъпления“ в периода от 2007 до

2011г., на длъжност разследващ полицай. Многократно е награждавана за постигнати високи успехи в работата.

В обучението на студентите по криминалистика в Юридическия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ успешно прилага опита си в разследването, като в годините се представя като отличен лектор, ползва се с голямо уважение сред своите колеги и студентите.

Оценка на представените за рецензиране трудове

Научната и научно-приложната дейност на кандидата се съдържат в представените за рецензиране трудове. Искра Вladoва-Недкова участва в конкурса с 1 монография и 5 статии.

Представената монография „Разследване на компютърни престъпления“ представлява научен труд с ценни научни приноси, който разкрива задълбочени познания по правната уредба, теорията и практиката в изследваната област. Отличава се с прецизно използване на научния апарат, висока езикова култура, ясен и точен стил на изразяване. Цитирането е добросъвестно, висока оценка заслужава уменията на автора да подлага на критичен и аргументиран анализ нормативните и практически аспекти на разглежданата проблематика.

Монографията „Разследване на компютърни престъпления“ характеризира отлично кандидата като преподавател и учен.

Уводът представя в обобщен вид необходимостта от провеждане на изследване на посочената проблематика, предвид актуалността, динамичността и високите нива на обществена опасност на киберпрестъпността и трудностите, които срещат компетентните органи в рамките на разследването. Разследването на киберпрестъпленията представлява значителна трудност поради спецификата на наказателноправните състави, разнообразието на следствените ситуации, особената природа на образуваните в резултат от извършването им следи, високото интелектуално ниво и професионални знания и умения на извършителите в областта на компютърните технологии.

В увода е очертан и предметът на изследването, а именно разследването на компютърните престъпления, систематично поместени в глава девета “а” от Наказателния кодекс.

Глава първа от изложението е посветена на общите положения относно компютърната престъпност.

Изяснена е на първо място терминологията, касаеща киберпрестъпленията. По отношение на легалните термини прецизно е анализирано съответствието им с наднационалните нормативни актове, в които също се съдържат. Разгледани са и термини, които нямат законова основа, но са широко известни в научната литература и ползвани в практиката.

Прецизно представена в хронологичен порядък е историята на компютърната престъпност от зараждането ѝ до наши дни, като са разгледани и отделни знакови случаи, които дават тласък в развитието на знанието за компютърните престъпления и тяхното разследване.

Разгледани са статутът и правомощията на организациите и институциите на национално, европейско и международно ниво, които имат отношение към борбата с киберпрестъпността, в т.ч. Интерпол, Европол, Евроюст, Центърът на ООН за предотвратяване на международната престъпност, Националният контактен пункт, Звеното за киберсигурност, Регионалният форум по киберсигурност и киберпрестъпност за държавите от Югоизточна Европа, Европейският център за киберпрестъпления и др.

Подробно е разработена общата характеристика на компютърната престъпност с нейните аспекти в наказателноправен, криминологичен и криминалистичен план. Направен е прецизен сравнително-правен анализ между отделни аспекти на уредбата у нас и в страни като Германия, Япония, САЩ, Индия, Швеция, Великобритания, Китай, Бразилия, Русия, Естония, Беларус, Украйна и др. по отношение на компютърните престъпления

В криминологичен план е разгледан профилът на извършителите, особеностите на организираниите престъпни групи с дейност в областта на киберпрестъпността.

Разработена е задълбочена криминалистична характеристика на компютърната престъпност с изясняване на всички нейни аспекти - механизмите и средствата за подготовката, извършването и прикриването на конкретния вид престъпления, характерните следи, образувани в

резултат от извършването им, обектите на престъпното посегателство, характеристиките на пострадалата страна, времето и мястото на извършване на престъплението, мотивацията на престъпното поведение и преследваните от извършителя цели и др. Направена е класификация на типичните при разследване на киберпрестъпления следи, като те са разделени на виртуални /известни още като електронни и информационни/, материални и идеални. Особено задълбочено са изследвани виртуалните следи, предвид, че те са най-закономерни и едновременно с това най-специфични сред образуванията в резултат на компютърните престъпления следи.

Втора глава е посветена на първоначалния етап от разследването. Изяснени са въпросите на образуването на досъдебното производство, изграждането на следствените версии и планирането на разследването, както и процесуално-следствените действия, които обичайно са с първоначален и неотложен характер - огледът, претърсването, изземването, обискът.

Във връзка с образуването на досъдебното производство е подробно изяснена противоречивата мотивация на информаторите и необходимостта от задълбочен анализ на информацията, изхождаща от тях. Така също и особеността, че образуването на досъдебното производство при компютърните престъпления често е в хипотезата на чл. 212, ал. 2 НК предвид динамичния характер на следствените ситуации, свързани с киберпрестъпленията.

Логично и последователно са разгледани общите и частните версии, които се изграждат, като е подчертана тяхната роля за провеждането на обективно, пълно и всестранно разследване. По отношение на типичните следствени ситуации с конкретика са посочени следствените действия и последователността, в която следва да бъдат извършени.

Систематично и задълбочено са изяснени етапите на подготовката, провеждането по същество, фиксирането на резултатите от огледа, претърсването и изземването, опаковането, транспортирането и съхранението на приобщените следи и веществени доказателства през призмата на спецификите, които имат съответните обекти в рамките на разследването на компютърни престъпления.

Трета глава се отнася до последващия етап на разследването, включващ разпитите на свидетели и обвиняемия, както и експертните изследвания, с централна роля сред които са компютърно-техническите.

Посочени са категориите свидетели и обвиняеми, които подлежат на разпит в различните следствени ситуации, свързани с киберпрестъпленията, както и въпросите, които се изясняват посредством техните разпити.

Подробно разгледана и в обобщен вид, и систематично в съответните раздели от изследването е ключовата роля на вещите лица на всеки етап от разследването на киберпрестъпления. Особено внимание е отделено на експертизите от категорията на компютърно-техническите, но така също са разгледани и “класическите” експертизи през призмата на спецификите, които имат при разследването на киберпрестъпления.

В заключението са представени в обобщен вид изводите, наложили се в резултат на проведеното изследване, както и са отправени две предложения *de lege ferenda*.

Представеният труд съдържа оригинални научни приноси, като по-съществени може да бъдат представени следните:

1. Представеният труд на тема „Разследване на компютърни престъпления“ е първото всестранно и задълбочено изследване на киберпрестъпността в българската криминалистична литература, една сравнително нова категория престъпност с висока обществена опасност.

Разследването на този вид престъпност се характеризира на практика с редица трудности, дължащи се на специфичния ѝ характер, поради което направеното всеобхватно теоретично изследване и дадените препоръки в представената монография имат голяма теоретико-практическа стойност за разследването.

Изследването е подкрепено и аргументирано с редица примери от практиката в областта на разследване на компютърни престъпления.

2. Задълбочено е разгледана общата характеристика на компютърната престъпност, през призмата на наказателноправните, криминологични и криминалистични аспекти.

3. Представени са двата основни способа за извършване на компютърни престъпления, анализирани са възможните способности за преодоляване на евентуално наличната защита на инкриминираните компютърни данни, като в тази връзка се изясняват т.нар. интелигентен избор на парола и т.нар. метод на социалното инженерство с двата подхода, използвани при него – физически и психологически.
4. Изследвани са с оглед практическата приложимост въпроси като изграждане на версии, планиране на разследването, етапите на подготовката, провеждането и фиксирането на резултатите от огледа, претърсването и изземването, транспортиране на следите и веществените доказателства предвид спецификите на обектите, относими към разследването на компютърните престъпления.
5. Очертани са категориите свидетели и обвиняеми, подлежащи на разпит в различни следствени ситуации, въпросите, които следва да се изяснят, като в тази връзка основателно е отправена препоръка към компетентните органи при планиране в хода на разпитите ключови за разследването въпроси да бъдат вмъкнати сред незначителни от гледна точка на разследването, а също така и повторното задаване на съществени въпроси, но с различна формулировка.
6. По повод предложение *de lege ferenda*, свързано с необходимостта от прецизиране на текста на чл. 162, ал. 6 от НПК, целесъобразно е да се предвиди, че когато претърсването е свързано с изземване на компютърни информационни системи и програмни продукти, следва да присъства специалист в областта на компютърните технологии. Според автора настоящата редакция относно този участник – „специалист-технически помощник“ не дава яснота относно това в коя конкретно област следва да е специалист.

Като крайна оценка на съдържанието на представения от Искра Вladoва-Недкова труд може да се направи изводът, че изследваните въпроси се отличават с изключителна теоретично-практическа стойност и несъмнена актуалност.

Навлизайки в дълбочината на проблема авторът обосновава редица аргументирани практически предложения и по наше мнение е предназначен главно за разследващите органи, практикуващите юристи, студентите по

право, както и за всички други, които проявяват интерес в областта на криминалистиката.

Освен монографичния труд са представени 5 статии, посветени на разследването на престъпления, свързани с наркотици и разследването на компютърни престъпления, както следва:

1. Експертно изследване на наркотици и експертно доказване на употреба на наркотични вещества - Сборник доклади от международна научна конференция "Съвременни предизвикателства пред наказателното законодателство", съст. проф.д-р Пламен Панайотов, проф.д.ю.н. Георги Митов, гл.ас.д-р Николета Кузманова, Университетско издателство "Св. Климент Охридски", С., 2018, ISBN 978-954-07-4536-7, с. 438-450;

2. Разследване на компютърни престъпления. Подготовка на огледа, претърсването и изземването /част I/ - Общество и право, бр. 6/2020, ISSN 0204-85-23, с. 35-51;

3. Разследване на компютърни престъпления. Втора част. Извършване на оглед, претърсване и изземване - Общество и право, бр. 10/2020, ISSN 0204 - 85 - 23, с. 60-73;

4. Разследване на компютърни престъпления. Трета част. Фиксирането и изземването като фази на огледа, претърсването и изземването - Общество и право, бр. 1/2021, ISSN 0204 - 85 - 23, с. 64-77;

5. Криминалистичната характеристика на компютърната престъпност и предвидимостта на разследването - Научни четения на тема "Предвидимост на правото" - сборник доклади от научна конференция, съст. проф.д-р Янаки Стоилов, доц.д-р Ралица Илкова, гл.ас.д-р Дилян Начев, гл.ас.д-р Красимир Манов, Университетско издателство "Св. Климент Охридски", С., 2022, ISBN 978 - 954 - 07 - 5478 - 9, с. 254-265.

Качествата на представените за конкурса научни трудове на Искра Владова-Недкова – както хабилитационният труд, така и останалите научни публикации – статии, отговарят на изискванията на закона. В тях се съдържат многобройни и ценни научни приноси, а повечето от изводите, направени от автора, имат и съществено практическо и приложно значение. В своята научна дейност и в частност в представения хабилитационен труд, Искра Владова-Недкова убедително е демонстрирала възможностите си да формулира и аргументира своите научни цели.

В преподавателската си дейност тя умее да предизвиква голям интерес у студентите по представените теми от тази твърде специфична материя, която има съществено значение за ефективността на наказателното производство.

Въз основа на изложените дотук факти, съображения и аргументи изразявам високата си оценка за научните достойнства на изследователската и преподавателската дейност на Искра Владкова Владова-Недкова и с категорично убеждение я предлагам за „доцент“ по професионално направление 3.6. Право /Криминалистика/ в Юридическия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“.

22.05.2023г.

Рецензент:.....

/проф.д-р Евгения Коцева-Владиминова/